

Skogforsks Johan Sonesson
i ett blädningsförsök i Siljansfors,
Dalarna.

FOTO MATS HÄNNERZ

Det finns definitivt utrymme för mer hyggesfri skogsskötsel än idag, men frågan om hur vi ska ha det i framtidens skog handlar mera om politik än om vetenskap.

Text och foto: MATS HANNERZ

Det handlar om Procenten

– Men vill vi bläda mer är det viktigt att börja med de bestånd som är skiktade redan idag. Om de slutavverkas och planteras dröjer det länge innan de kan blädas nästa gång!

Johan Sonesson har lett Skogforsks analys av hyggesfritt skogsbruk på landskapsnivå. En forskargrupp har grävt i litteraturen och studerat konsekvenserna av att bruka 10, 30 och 100 procent av den produktiva skogsmarken med hyggesfria metoder. Resultaten finns sammanställda i en arbetsrapport.

Idag är det en mycket liten del av den produktiva skogsmarken som brukas med hyggesfria metoder. Om man undantar bestånd som sköts för naturvård eller tätortsnära rekreationsskog handlar det om någon eller några procent. Men vad händer om det blir mer? Hur påverkas landskapet, virkesförsörjningen och olika ekologiska tjänster?

Små effekter på riksnivå

– Om tio procent av den produktiva skogsmarken brukas med blädning i granskog så får det mycket små effekter på landets virkesförsörjning och ekonomi, säger Johan Sonesson.

För en enskild markägare kan förstås valet mellan trakthygge och hyggesfritt få konsekvenser. I genomsnitt är tillväxten i den blädade skogen 85 procent av den i en jämnårig granskog. Gapet blir ännu större om man tar hänsyn till att förädlade plantor kan användas i trakthyggesbruket. Men om tio procent blädas blir den nationella effekten bara 1,8 procent minskad tillväxt.

Däremot får en övergång till tio procent

»Vi får räkna med drivningskostnader i nivå med dagens gallringar. Dessutom får vi ökade transporter eftersom mindre volymer tas ut vid varje ingrepp«

hyggesfritt positiva effekter på växter, djur och rennäring. Här räknar man med att de mest lämpade granbestånden brukas med blädning.

Det kan vara bestånd som har haft lång skoglig kontinuitet eller skogar som är viktiga för rennäringen.

Marginellt ökade nyttor

– Ökar vi andelen blädade granbestånd till 30 procent blir effekterna på flora och fauna bara marginellt bättre. Då börjar vi bläda i skogar som tidigare inte har haft någon kontinuitet. Däremot börjar det synas på virkesförsörjningen – minus 5,3 procent på nationell nivå enligt våra analyser.

I "extremalternativet" brukas all mark utan hyggen. All tall-, bland- och lövskog sköts med överhållna skärmar och all granskog blädas.

Analysen visar att virkesproduktionen sjunker med 19 procent på nationell nivå jämfört med dagens skogsbruk. Det blir stora problem med tillgång på massaved och primär skogsenergi. Dessutom blir det dyrare att avverka när mindre volymer ska huggas per ytenhet.

– Vi får räkna med högre drivningskostnader än i trakthyggesbruket. Dessutom

får vi ökade transporter eftersom mindre volymer tas ut vid varje ingrepp. Att skogsägaren slipper betala för skogsvård väger inte upp den fördröjade avverkningen och de lägre intäkterna, säger Johan Sonesson.

Det finns både plus- och minusposter i det mer extrema alternativet. För rennäring, kontinuitetsberoende arter, småvilt, bär och svamp är det oftast gynnsamt med 100 procent hyggesfritt. Störningsgynnade arter knutna till gran kan missgynnas, liksom andelen pionjärlovträd (som björk) i landskapet. Fodermängderna för vilt minskar och den uppkomna tallföryngringen kan drabbas om inte viltstammarna hålls nere.

Omställningen tar tid

Ett viktigt kom-ihåg om resultaten ska omsättas i praktiken är att analysen bygger på en tänkt svensk medelskog med en jämn åldersfördelning och där den blädade skogen har brukats med blädning under lång tid.

– I verkligheten är ju många granbestånd i Sverige likåldriga och enskiktade. Det tar tid, kanske 100 år eller mer, innan de har uppnått full skiktning och är lämpliga för blädningsbruk. Under omställningen förloras mycket virkesproduktion.